

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Suursoo-Leidissoo hoiuala

2025

Kirsi Loide

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Suursoo-Leidissoo hoiuala (Läänemaa, Harjumaa)
KKR kood	KLO2000154, KLO2000138
Asukoht (maakonnad)	Läänemaa, Harjumaa
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	ei kohaldu
loodusreservaatide kogupindala	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite arv	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite kogupindala	ei kohaldu
piiranguvööndite arv	ei kohaldu
piiranguvööndite kogupindala	ei kohaldu
IUCN kategooria(d)	VI
Natura 2000 võrgustiku alad	Suursoo-Leidissoo loodusala, Suursoo-Leidissoo linnuala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	3357,1 ha
Maismaa pindala (ha)	3355,2 ha
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	147,4 ha
Kaitsekorralduskava nimi	Suursoo-Leidissoo hoiuala, Leidissoo looduskaitseala, Läänemaa Suursoo maastikukaitseala, Kiritse must-toonekure püsielupaikade ja Suursoo metsise püsielupaiga kaitsekorralduskava
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2016-2025
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Kirsi Loide
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2025
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	10.12.2025
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	Teadaolevalt ei ole varem hinnatud
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava, lisaks kohalduvad liigikaitsekava(d) ja/või elupaiga tegevuskava(d)	EELIS	Alapõhine KKK ja kaitstavate soode tegevuskava
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud <50% väärtustest	; KKK;	Liikide seisundid on esitatud loodusala põhiselt või grupeeritult mitme siseriikliku ala peale kokku, mõnel juhul veidi täpsemalt viidates hoiualale. Keeruline on eristada, kas liigi seisund hoiuala osas on teada või mitte.
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud <50% väärtustest	KKK;	Elupaigatüüpide seisundid on esitatud loodusala põhiselt, mõnel juhul ka HA kohta eraldi.
planeerimine	seisund	Milline on liikide seisundi andmete usaldusväärus ja kvaliteet?	Halb - puudub informatsioon alusandmete kohta ja/või seisund on esitatud üldise/täpsustamata hinnanguna	KKK, EELIS	Liikide seisundid on esitatud loodusala põhiselt või grupeeritult mitme siseriikliku ala peale kokku, mõnel juhul veidi täpsemalt viidates hoiualale. Keeruline on eristada, kas liigi seisund hoiuala osas on teada või mitte.
planeerimine	seisund	Milline on elupaikade seisundiandmete usaldusväärus ja kvaliteet?	Hea - 50-90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK, EELIS	Põhinevad elupaigatüüpide inventuuridel.
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Andmelüngad on põhjalikult kaardistatud ning andmelünkade täitmiseks vajalikud tegevused on selgelt välja toodud.	KKK	Tiigilendase invnetuuri vajadus, selgrootute inventuuri vajadus.
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Tuvastatud andmelünki ei ole täidetud	KKK, KIRKE, Inventuuride virtuaalkontor	Nahkhiirte inventuur on planeerimisel., selgrootute inventuur tellimata.
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud vähem kui pooltele (<50%) kaitseväärtustele	KKK	Mõnede liikide ja elupaigatüüpide osas on selgitatud, et survetegurid mõjuvad hoiualal asuvatele väärtustele.
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud vähem kui poolte (<50%) kaitseväärtuste puhul ja/või vaid mõne surveteguri puhul	KKK	
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	inimtekkelised veerežiimi muutused	KKK	Soodesse ja märgadesse metsadesse tehtud kraavide kuivendav mõju
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud ammendavalt või on selgitatud, et selliseid survetegureid ei esine.	; KKK	Hoiualast välja jäävate aga metsise PEP-i jäävate kraavidega on arvestatud ja planeeritud taastamine.
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud vähem kui pooltele (<50%) kaitseväärtustele	KKK	Liikide ja elupaigatüüpide kaitse-eesmärgid on seatud loodusala põhiselt või grupeeritult mitme siseriikliku ala peale kokku, mõnel juhul veidi täpsemalt viidates hoiualale.

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati elupaikade/liikide soovivat seisundit, kuid kaitse-eesmärkide sihtväärtused ei ole kvantifitseeritud ega ajaliselt piiritletud. / Konkreetseid eesmärgid on vähem kui pooltel (<50%) kaitseväärtustel.	KKK	Liikide ja elupaigatüüpide kaitse-eesmärgid on seatud loodusala põhiselt või grupeeritult mitme siseriikliku ala peale kokku, mõnel juhul veidi täpsemalt viidates hoiualale.
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	KKK, MaRu kaardirakendused	
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Ei	KKK	
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	KKK	
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele, kuid kõik meetmed ei ole SMART	KKK	
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Jah	KKK	Kraavide sulgemine hoiualaga piirnevatel kaitstavatel aladel.
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Kõikidel peamistel surveteguritel on vastav meede.	KKK	
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Jah, välja saab tuua puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes.	ekspert hinnang	Kaitsekorralduskava on tehtud loodus ja linnuala põhiselt, käsitletud on erinevaid siseriiklike alasid, kuid nende kohta pole eraldi eesmärke seatud, seega on raske hinnata eesmärkide saavutamist ühe siseriikliku ala piires.
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Ei - teostatud ja/või planeeritud seire/inventuurid/uuringud ei ole piisavad, et hinnata, kas tegevused olid tulemuslikud/kaitse-eesmärgid on saavutatud	KKK, KESE, EELIS, Tableau	Seired ja inventuurid ei anna piisavat teavet hinnatava ala kohta, lisaks on kaitsekorralduskava tehtud loodus ja linnuala põhiselt, käsitletud on erinevaid siseriiklike alasid, kuid nende kohta pole eraldi eesmärke seatud, seega on raske hinnata eesmärkide saavutamist ühe siseriikliku ala piires.
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	Liigandmeid ei ole kogutud hoiualapõhiselt. Andmete kogumine siseriikliku ala põhiselt.	KESE, EELIS, Tableau	
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Ei - seire tulemused ei ole olnud sisendiks kaitsekorralduslikele tegevustele	KKK	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	KKK	Protokollid KKK lisades.
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah - huvirühmi kaasati	KKK	RMK veerežiimi taastamise tegijana.
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Jah - tekkis konflikte	KKK	
rakendamine	protsess	Nimetage olulisemad konfliktkohad	meetmetega seotud mõjud	KKK	KOV töi välja, et äkki ei peaks hoiuala Harjumaa osal kraave sulgema.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud poollooduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistöde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK, EELIS	
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (sooelupaigad, jõed, järved) seotud taastamistöde ellu viimise seis?	Kõik või enamik (≥90%) planeeritud taastamistödest on ellu viidud.	KKK, ortofoto, KIRKE, RMK kihid	Veerežiimi taastamine on ettenähtud hoiuala oasdel tehtud või veel tegemisel.
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistöde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK, EELIS	
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK	
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK;	Tähiste likvideerimine on tehtud, uute tähiste paigaldamine tegemata.
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtjaks rakendamata ja miks?	Tegemata on tähiste paigaldamine, käsitiivaliste inventuur, KKK vahehindamine, KKK uuendamine, KE uuendamine.	KKK, KIRKE, külastustaristu virtuaalkontor	
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	KKK, KESE, EELIS	
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Ükski planeeritud meetmetest ei ole rakendatud	KKK, KIRKE	
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, külastustaristu virtuaalkontor	
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärke toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	Elupaigatüüpide inventuur	KKK, KIRKE, EELIS	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Vähem kui poolte (<50%) (suunis)liikide seisund on stabiilne või paranenud	KKK, EELIS, KESE	Kuna paljude liikide kohta andmed puuduvad ja kaitse-eesmärgid ei ole selgelt seatud on raske hinnata.
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	tiigilendlane, kaljukotkas, väikepistrik, teder, väikekoovitaja, must-toonekurg	KKK, EELIS, KESE	
väljundid	tulemused	Kui alla 90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja liikide seisundi halvenemise põhjused ja/või, millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	Puudulikud andmed	KKK, EELIS, KESE	
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Kõigi või enamiku (≥90%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või on jäänud samaks.	KKK, Tableau, EELIS	Kuna KKK-s ei ole selgeid eesmäärke välja toodud, võrdlesin 2012. a Natura kihiga. Kuna andmeid on täpsustatud, siis elupaigatüüpide pindalade vähenemine ei ole reaalne, vaid on ümber hinnatud teisteks tüüpideks.
väljundid	tulemused	Kui ≥90% elupaikade seisund on sama või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	Valitud õiged kaitsekorralduslikud tegevused, looduslikule arengule jätmine ja vajalikes kohtades veerežiimi taastamine.	hindaja arvamus	
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	Ei ole halvenenud	KKK, Tableau, EELIS	
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on hea või paranenud	ELME2	7,54
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on hea või paranenud	ELME2	88,5
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Puuduvad teadaolevad rikkumised	OKAS, VMP	Kontrollid olid seatud röövpüügiga ja jahiga, kuid rikkumisi ei tuvastatud. Kaitsekorraga seatud kontrolle ei olnud kirjas.
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Ei, kuid kaitsekorra muutmine on juba töös	KIRKE	Leidissoo LKA laiendus on töös, LKA koosseisu lisatakse Suursoo-Leidissoo hoiuala Läänemaa põhjapoolne lahustükk.
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Ei	KKK, KE, EELIS	
väljundid	tulemused	Kui määruses nimetatud ala kaitseväärtused ei ole asjakohased, siis millised muudatused oleksid vajalikud?	Kui jääb hoiuala kaitsekord, siis lisada kõik alal leiduvad elupaigatüübid kaitse-eesmärgiks. Liikide osas hinnata, kas must-toonekurg, kaljukotkas ja väikepistrik jätta hoiuala eesmärgiks, kuna nende liikide esinemine alal ei ole registreeritud. Kui liidetakse ala kaitsealadega, siis ei pea eesmärgist ära võtma.	EELIS, KKK, eksperthinnang	
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	Tulemusliikkuse hindamise jaoks on oluline, et loodusalapõhistes kavades oleks välja toodud ka eraldi siseriiklike alade kohta kaitse-eesmärgid.		

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	99	55	55,6%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	18	6	33,3%
Survetegurid (planeerimine)	9	5	55,6%
Eesmärgid (planeerimine)	9	3	33,3%
Meetmed (planeerimine)	9	8	88,9%
Sisendid (rakendamine)	9	1	11,1%
Protsess (rakendamine)	6	6	100,0%
Meetmed (väljundid)	15	8	53,3%
Tulemused (väljundid)	21	15	71,4%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	45	22	48,9%
Rakendamine	15	7	46,7%
Väljundid	36	23	63,9%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruks/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitsealadest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-õ aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-õ aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitseelise eesmärgi.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaarialad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segaallikatest põhjustatud reostus	heited vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdro-morfoloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate= U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX